

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 177/2013-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. júna 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Mgr. P. G., M., zastúpeného advokátom JUDr. D. K., P., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 18/2012 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 11 C 18/03, predtým pod sp. zn. 9 Ro 918/02) a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 18/2012 porušil základné právo Mgr. P. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Piešťany vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 18/2012 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. P. G. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Mgr. P. G. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 269,60 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a šesťdesiat centov), ktorú je Okresný súd Piešťany povinný zaplatiť na účet jeho advokáta JUDr. D. K., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. januára 2013 doručená s'ťažnosť Mgr. P. G., M. (ďalej len „s'ťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 18/2012, ktorou žiada vydať tento nález:

„I. Základné právo s'ťažovateľa, na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR bolo postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/18/2012 porušené.

II. Okresnému súdu Piešťany sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/18/2012 konal bez ďalších priet'ahov.

III. Mgr. P. G. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 15.000 € (slovom: pätnásťtisíc Eur), ktorému ich je Okresný súd Piešťany povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

IV. Okresný súd Piešťany je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia... Mgr. P. G. v sume 275,94 € (slovom: dvestosedemdesiatpäť Eur a deväťdesiatštyri centov) advokátovi JUDr. D. K., P., na jeho účet č..., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ako vyplynulo z podanej sťažnosti, jej príloh a zo spisu okresného súdu sp. zn. 13 C 18/2012, sťažovateľ je ako žalovaný účastníkom konania, v ktorom sa proti nemu žalobou doručenou okresnému súdu 17. decembra 2002 domáha obec M. (ďalej aj „žalobca“) zaplattenia sumy 41 840 Sk (1 376,90 €) s príslušenstvom z titulu nezaplatteného nájomného za prenájom nebytových priestorov. Okresný súd 17. decembra 2002 vo veci rozhodol platobným rozkazom sp. zn. 9 Ro 918/2002, ktorý bol sťažovateľovi doručený 8. januára 2013. Sťažovateľ, zastúpený advokátom, podal proti platobnému rozkazu odpor 16. januára 2003. Nasledujúci deň bola vec okresným súdom prevedená do registra „C“ pod sp. zn. 11 C 18/03 a sťažovateľovi bol vyrubený súdny poplatok za odpor vo výške 2 090 Sk (sťažovateľ ho zaplatil 3. februára 2003). Okresný súd zaslal 2. apríla 2004 odpor sťažovateľa na vyjadrenie žalobcovi a nariadil termín pojednávania na 13. máj 2004. Právny zástupca sťažovateľa požiadal 11. mája 2004 o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie pojednávaní, ktorú súčasne preukázal. Pojednávanie bolo odročené na 15. jún 2004. Opatrením podpredsedníčky okresného súdu bola vec pridelená 21. októbra 2004 z dôvodu odchodu zákonného sudcu na krajský súd sudkyňi Mgr. I. Š., ktorá však 18. októbra 2004 namietla pridelenie veci s odôvodnením, že právny zástupca sťažovateľa je jej bývalý manžel. Náhodným výberom bola vec 22. októbra 2004 pridelená sudcovi Mgr. P. M. Na základe úpravy vyššieho súdneho úradníka bol spis 16. februára 2005 pripojený k veci vedenej pred okresným súdom pod sp. zn. 12 C 129/2002. V tejto veci sa sťažovateľ ako žalobca domáhal proti obci M. ako žalovanému žalobou doručenou okresnému súdu 18. júna 2002 určenia neplatnosti výpovede z nájmu. Okresný súd žalobe sťažovateľa vyhovel rozsudkom č. k. PN-12 C 129/02-152 z 11. júna 2007 potvrdeným rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 23 Co 300/08-307 zo 16. marca 2009 (právoplatnosť nadobudol 24. apríla 2009). Vo veci vedenej pod sp. zn. 11 C 18/2003 doručil žalobca okresnému súdu 7. februára 2012 sťažnosť na priesťahy v konaní. Pri jej prešetrovaní bolo zistené, že spis sp. zn. 11 C 18/2003 je pripojený k spisu sp. zn. PN-12 C 129/02, ktorý je uložený v archíve okresného súdu. Predsedníčka okresného súdu prípisom sp. zn. Spr. 115/12 zo 7. marca 2012 žalobcovi oznámila, že jeho sťažnosť považuje za dôvodnú, spis sp. zn. 11 C 18/2003 bol 16. februára 2012 zo spisu sp. zn. PN-12 C 129/02 vylúčený a pridelený náhodným výberom sudkyňi JUDr. J. J. pod sp. zn. 13 C 18/2012. Vo veci bol

11. decembra 2012 nariadený termín pojednávania na 16. január 2013. Po tom, čo sťažovateľ nahliadol do spisu 27. decembra 2012, doručil okresnému súdu 28. decembra 2012 návrh na výsluch starostu žalobcu ako svedka a oznámil, že splnomocní na zastupovanie advokáta, pretože jeho dovtedajší zástupca medzičasom zomrel. Právny zástupca sťažovateľa podaním doručeným okresnému súdu 15. januára 2013 požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti sťažovateľa, ktorú preukázal. Sudkyňa okresného súdu mu v rovnaký deň oznámila, že ospravedlnenie sťažovateľa akceptuje, avšak neakceptuje ospravedlnenie jeho právneho zástupcu. Dňa 16. januára 2013 sa uskutočnilo pojednávanie iba v prítomnosti právnych zástupcov účastníkov a bolo odročené na 17. apríl 2013.

Sťažovateľ v sťažnosti doručenej ústavnému súdu uviedol, že k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 18/2012 došlo tým, že okresný súd v jeho veci nekonal súvislo takmer po dobu desiatich rokov, nariadil iba jediné pojednávanie na 16. január 2013, pričom sťažovateľ prieťahy v konaní nespôsobil a vec nie je ani právne či skutkovo zložitá. Poukázal na to, že u sťažovateľa prieťahy v konaní spôsobujú a znásobujú stav právnej neistoty, nechť k zákonom a rezignáciu brániť svoje práva. Nečinnosť súdu má vplyv i na prípadný výsledok sporu, pretože úroky z omeškania od roku 2002 dosiaľ predstavujú trojnásobok istiny, čo je pre sťažovateľa likvidačné, hrozba neprimeraných výdavkov trvá, sťažovateľ je pod tlakom, pretože prípadný neúspech v konaní ohrozí uspokojovanie základných životných potrieb sťažovateľa a jeho rodiny s maloletým dieťaťom. Neprimeraná dĺžka konania pôsobí na psychiku sťažovateľa, nemôže byť uzatvorená kapitola v jeho živote definitívnym doriešením jeho právneho vzťahu so žalobcom. Naopak, pre žalobcu sú tieto prieťahy dobrou „investíciou“ s „dobrým úročením“.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr. 56/13 z 3. mája 2013, v ktorom uviedla, že:

„Po oboznámení sa s obsahom spisového materiálu vedeného pod sp. zn. 13 C/18/2012 (pôvodná sp. zn. Okresného súdu Piešťany 11 C 18/03, predtým 9 Ro 918/02) uvádzam nasledovné skutočnosti:

Čo sa týka skutkovej a právnej zložitosti sporu ide o spor o zaplatenie sumy 1.388,83 eur s príslušenstvom z titulu nedoplatku na nájomnom za nebytové priestory.

Hoci boli vo veci vytyčené viaceré pojednávania, nekonali sa najskôr pre kolíziu pojednávanií právneho zástupcu odporcu, potom pre zrušenie termínu sudcom, následne pre požiadanie o odročenie právnym zástupcom odporcu pre práceneschopnosť odporcu a naposledy z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.

K postupu a úprave vyššieho súdneho úradníka na Okresnom súde Trnava dňa 16. 2. 2005 sa neviem vyjadriť, pričom spis sudcu Mgr. M. mal byť postúpený do senátu Mgr. M. na trvalé pripojenie. Ani jeden z uvedených sudcov nepôsobí na tunajšom súde, preto som ich stanovisko k danej veci nevedela zabezpečiť.

Nekonanie vo veci od februára 2005 do februára 2012 bolo spôsobené tým, že vec bola na základe úpravy vyššieho súdneho úradníka natrvalo pripojená k inému spisu. Od februára 2012 sa vo veci dlhšie nekonalo pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne od 10. 4. 2012 do 23. 8. 2012, kedy bol spis pre dlhotrvajúcu práceneschopnosť sudkyne náhodným výberom pridelený inej sudkyňi, avšak s ohľadom na množstvo vecí v jej senáte, táto nestihla vec naštudovať a konať v nej. Po návrate zákonnej sudkyne po práceneschopnosti, táto vo veci vytyčila termín pojednávania, ktorý však bol odročený pre ospravedlnenie sa odporcu a následný termín musel byť zrušený pre práceneschopnosť sudkyne.

Okresný súd Piešťany z hľadiska počtu nevybavených vecí na sudcu v civilnej agende patrí od znovuobnovenia súdu v roku 2008 k naj zataženejším súdom na Slovensku, pričom napriek enormnej snahe sudcov konať vo všetkých veciach bez prietáhov, s ohľadom na vysoký nápad civilných vecí, a veľké množstvo rozhodnutých vecí sa nedarilo stav reštančných vecí podstatne znižovať. Veľká zataženosť súdu najmä v civilnej agende pritom bola spôsobená prevzatím vecí od roku 1997 z Okresného súdu Trnava z územného obvodu okresu Hlohovec, pričom Okresný súd Piešťany nebol pri znovuobnovení v roku 2008 dostatočne personálne obsadený sudcami. Uvedenú situáciu bolo potrebné v konečnom dôsledku riešiť legislatívne, a to novelou zákona o sídlach a obvodoch súdov, kde od 1. 5. 2013 z obvodu Okresného súdu Piešťany bol vyňatý územný obvod okresu Hlohovec a pripojený naspäť k Okresnému súde Trnava.

Záverom uvádzam, že netrvám na ústnom pojednávaní a súhlasím s tým, aby Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania v zmysle ust. § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde, keďže od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Na základe žiadosti ústavného súdu aj sťažovateľ listom z 3. mája 2013 uviedol, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a na stanovisko okresného súdu uviedol: „Okresný súd Piešťany po podanom odpore nekonal a najbližší relevantný úkon (vytýčenie pojednávania dňa 13. 05. 2004) bez ohľadu na odročenie z dôvodu na strane právneho zástupcu sťažovateľa, učinil až po 14 mesiacoch (02. 04. 2004) a od 13. 05. 2004 neuskutočnil ani jeden úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty u sťažovateľa ba čo viac pri pohľade na celé konanie svojou nečinnosťou spôsobil a spôsobuje škodu v navýšení o úroky z omeškania v prípade neúspechu. Už len táto skutočnosť bez ohľadu na úspech alebo neúspech vzbudzuje u sťažovateľa neúmernú psychickú záťaž najmä na prípadné dopady na finančnú situáciu v jeho rodine. Okresný súd si musí byť vedomý, že s istinou je spojené i príslušenstvo a ním sú v tomto prípade nielen trovy konania, ale i úrok z omeškania, ktorý má inú výšku teraz ako v čase podania návrhu, resp. v čase kedy sa dostal sťažovateľ do omeškania podľa tvrdenia navrhovateľa v predmetnom prietahovom konaní. Okresný súd od roku 2002 do dnešného dňa právoplatne nerozhodol a konanie trvá. Základné právo na konanie bez zbytočných prietahov ako i právo na rozhodnutie v primeranej lehote, bolo takto porušené. Okresný súd bol a je nečinný po dobu viac ako 10 rokov.“

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy s tým odôvodnením, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 18/2012 neurobil počas desiatich rokov žiaden úkon a ide o súvislý, ničím neodôvodnený a neospravedliteľný prietáh.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (II. ÚS 219/04, IV. ÚS 220/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Posúdením namietaného konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 13 C 18/2012 podľa prvého kritéria ústavný súd zhodnotil, že konanie nie je po právnej ani skutkovej stránke zložitú. Opak netvrdil v konaní pred ústavným súdom ani okresný súd. Doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola závislá od zložitosti veci.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd posudzoval správanie sťažovateľa, pričom nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali záver o jeho podiele na zbytočných prietahoch v konaní. Pokiaľ sťažovateľ ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaniach 13. mája 2004 a 16. januára 2013, stalo sa tak z ospravedlniteľných dôvodoch a sťažovateľ v primeranej lehote reagoval i na výzvy okresného súdu. Správanie sťažovateľa preto neospravedlňuje nečinnosť okresného súdu.

3. Pri hodnotení konania podľa tretieho kritéria, ktorým je postup okresného súdu, ústavný súd vychádzal z obsahu pripojeného spisu okresného súdu. Poukazujúc na uvedený popis jeho doterajšieho priebehu konania je zrejmé, že okresný súd vo veci v období od 16. februára 2005 (pripojenie spisu sp. zn. 11 C 18/2003 k spisu sp. zn. 12 C 129/2002) do 11. decembra 2012 (nariadenie pojednávania na 16. január 2013) nevykonal vo veci žiadny úkon smerujúci k rozhodnutiu.

Okresný súd vo veci nekonal teda bez akéhokoľvek ospravedlniteľného dôvodu 93 mesiacov. Pre ospravedlnenie tohto prietahu v konaní neuviedol ani okresný súd vo svojom vyjadrení ústavnému súdu žiaden relevantný dôvod.

Vzhľadom na to, že v tomto prípade je celková doterajšia dĺžka konania zjavne neprimeraná zložitosti, ako aj konkrétnym okolnostiam prípadu a je charakteristická predovšetkým úplnou a súvislou nečinnosťou okresného súdu po dobu 93 mesiacov, ktorú z hľadiska požiadavky zachovania základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nemožno ospravedlniť, ústavný súd konštatoval, že okresný súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 18/2012 porušil základné právo sťažovateľa zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu (prvý výrok nálezu), uložil okresnému súdu postupovať v konaní bez zbytočných prietáhov (druhý výrok nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie 15 000 €. Dôvodil tým, že prietahy v konaní mu spôsobujú a znásobujú stav právnej neistoty, rezignáciu brániť svoje práva a v prípade jeho neúspechu v spore úroky z omeškania od roku 2002 dosiaľ predstavujúce trojnásobok istiny budú pre neho likvidačné, ohrozia uspokojovanie jeho základných životných potrieb, ako aj potrieb jeho rodiny s maloletým dieťaťom.

Vzhľadom na okolnosti danej veci dospel ústavný súd k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je pre sťažovateľa dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za dôvodné priznať sťažovateľovi aj finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia základného práva sťažovateľa, ako aj s ohľadom na spôsob postupu okresného súdu v jeho veci, považuje za primerané vo výške 2 500 €. Ústavný súd vzal do úvahy predmet sporu (konanie o zaplatenie sumy 1 376,90 €), ale aj skutočnosť, že primeraným zadosťučinením možno

kompenzovať iba ujmu, ktorá už nastala (nemožno vziať do úvahy následky prípadného budúceho rozhodnutia všeobecného súdu vo veci samej v neprospech sťažovateľa, ktorým bude prípadne sťažovateľ zaviazaný zaplatiť žalobcovi aj úrok z omeškania).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. D. K. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ ich vyčíslil sumou 275,94 € za dva úkony právnej služby. V súlade s § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov patrí sťažovateľovi náhrada trov právneho zastupovania spolu vo výške 269,60 € (2 x 127,15 €/úkon právnej služby a 7,63 € režijný paušál) a ústavný súd ich sťažovateľovi v takejto výške aj priznal.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) podľa výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. júna 2013